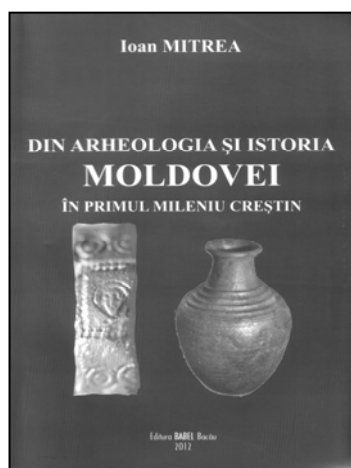

**IOAN MITREA, *DIN ARHEOLOGIA ȘI ISTORIA MOLDOVEI ÎN
PRIMUL MILENIU CREȘTIN,*
EDITURA BABEL, BACĂU, 2012, 280 P.**

Tema lucrării distinsului profesor Ioan Mitrea, a cărei prezentare generală încercăm să o creionăm prin rândurile de față, a trezit interesul istoriografiei românești și nu numai, deoarece tratează o tematică aflată sub semnul marilor dezbateri, respectiv istoria și arheologia primului mileniu creștin la est de Carpați. Cu modestie, autorul dezvăluie cititorului încă de la început faptul că s-a simțit atras spre această problematică încă de pe vremea când înarmat cu „spaclul în mână” căuta să aducă la lumină vestigiile unei lumi de mult apuse, alături de marii magiștri care i-au îndrumat pașii și i-au dezvăluit tainele meseriei (Nicolae Gostar, Ion Nestor, Mircea Petrescu-Dîmbovița, Dan Gh. Teodor și alții) (p. 7). Deoarece istoria primului mileniu creștin este puțin cunoscută de publicul larg din țara noastră, profesorul Ioan Mitrea simte nevoia să reia capitolele de **Concluzii** ale monografiilor sale (Davideni; Izvoare-Bahna), dar și unele studii și articole pe care le-a publicat în periodice cu tiraj relative mici, unele greu de găsit (p. 7-8).

Cu vădită plăcere trece în revistă cercetările arheologice ale Muzeului din Bacău privind epoca secolelor II-X, cercetări menite să acopere „petele albe” din punct de vedere arheologic din arealul județului. Din fericire, spre finele secolului XX, cercetările arheologice au scos la iveală o serie de „culturi specifice” (spre exemplu: Sântana de Mureș; Costișa-Botoșana-Hansca; Dridu), ai căror creatori și-au pus amprenta prin talentul lor asupra evoluției comunităților locale (p. 9-10). Așezările dacilor liberi, ocupațiile lor, trecerea de la ritul incinerăției la cel al înhumației, progresul romanizării, impactul valorilor culturii romane asupra autohtonilor, continuitatea daco-romană, drumul parcurs de obștile sătești romanice și românești, legăturile lor cu lumea și civilizația bizantină sau descoperirile monetare nu scapă ochiului ager al

specialisului avizat (p. 11-23 și *passim*).

Contactele dintre populația locală și migratori reprezintă un alt aspect analizat și valorizat de către autor. Reținem în acest cadru de analiză faptul că unii dintre noii veniți au influențat nașterea, conținutul și evoluția culturilor autohtonilor, „precum goții în cazul culturii Sântana de Mureș, sau slavii în unele etape din evoluția culturilor Costișa-Botoșana-Hansca, Ipotești-Cândești și Bratei-Biharea” (p. 51). Totuși, pătrunderea și așezarea slavilor, ca și a altor alogeni, „nu a spart unitatea romanică specifică teritoriului întregii Dacii, unitate care stă la temelia blocului etnic vechi românesc” (p. 95). Într-o altă ordine de idei, se poate spune că asistăm la o revigorare a elementului autohton începând cu secolul VIII (p. 232).

Din cuprinsul lucrării reiese că autorul este conștient că nu există o unitate de vederi asupra momentului istoric de trecere de la cultura Sântana de Mureș la cultura Costișa-Botoșana-Hansca, deși „cercetările istorico-arheologice au evidențiat, fără tăgadă, în stadiul actual al cercetărilor, continuitatea etno-culturală între cele două culturi” (p. 52). Sfârșitul dominației hunilor (Nedao, 454), reanalizarea vechilor descoperiri și studierea noilor date l-au determinat pe Ioan Mîțea să afirme cu tărie că momentul „întâlnirii” culturilor mai sus menționate s-a produs la mijlocul secolului V (p. 62). De aceea, nu se ferește să lanseze ipoteza potrivit căreia „cultura Costișa-Botoșana-Hansca, precum și cultura Bratei-Țaga-Sighișoara-Biharea pot fi prelungiri în spațiu și respectiv variante ale culturii Cireșeanu-Ipotești-Cândești, de la sud de Carpați”. Și continuă: „Toate cele trei culturi regionale, care au numeroase elemente de unitate, formează, așa cum s-a și remarcat, o adevărată „provincie culturală romano-bizantină”, în care s-a desăvârșit procesul de formare a poporului român” (**ibidem**).

Contactele cu Bizanțul reprezintă un capitol aparte al preocupărilor domniei sale. Continuitatea de viață autohtonă la est de Carpați a potențat deopotrivă circulația oamenilor, ideilor și a unor bunuri materiale. Dovezi în acest sens sunt obiectele de ceramică de factură bizantină (amfore și amforete), monedele de bronz (în special), obiectele de podoabă și de cult, tipare etc. (p. 64-79). Dar dincolo de aceste detalii, reținem că influențele bizantine „au avut darul de a contribui într-o oarecare măsură la păstrarea și consolidarea „sigiliului Romei, extins în cele din urmă asupra întregului spațiu al vechii Dacii (...)” (p. 78).

Un loc important în economia lucrării de față îl ocupă creștinismul.

În opinia profesorului Ioan Mitrea legăturile romanității orientale cu Bizanțul au avut „un rol decisiv în răspândirea și generalizarea creștinismului în aceste regiuni” (p. 109). Vestigii creștine s-au descoperit la Barboși-Galați, Mihălășeni, Botoșani-Dealul Căramidăriei, Davideni, Ștefan cel Mare-Bacău, Borniș-Neamț, Botoșana, Hansca etc (p. 106, 111, 122, 123, 127 și *passim*). La Davideni, de pildă, impresionează în primul rând valoarea pieselor creștine și nu numărul lor (p. 124). Trebuie menționată cruciulița din bronz, cu brațele egale, prima de acest tip din spațiul est-carpatic. De altfel acest simbol a fost imprimat înainte de ardere pe vase borcan de factură locală și pe un pieptene din os, considerat „un unicat pentru secolul VI” (p. 124-125). Tot aici întâlnim și o linguriță de bronz ulilizată pentru administrarea Sfintei Euharistii (p. 124). Nu este o simplă descoperire, deoarece ea aduce în discuție existența unui personal specializat (preoți) și a unui lăcaș de cult (p. 177, 179). Însă cea mai valoroasă piesă descoperită în această așezare este fibula romano-bizantină, turnată din bronz, având redată pe arc imaginea unui cap uman cu nimb (p. 125 și *passim*). Ipoteza luată în seamă de autor gravitează în jurul imaginii lui Hristos (p. 125-126). Plecând de la premisa că fenomenul încreștinării s-a generalizat în tot spațiul locuit de autohtoni, deși în mod nesincronic, autorul pune punctul pe „i” atunci când afirmă că noua religie, practică în limba latină, a fost factorul care i-a la diferențiat de migratori și a contribuit esențial la supraviețuirea lor ca etnie (p. 127, 128 și urm).

Deși ar fi mai multe spus despre lucrarea profesorului Ioan Mitrea, dorim să facem câteva precizări. Fără îndoială, lucrarea de față reprezintă o contribuție de seamă, al cărei scop a fost de a aduce în atenția specialiștilor și a publicului larg istoria mai puțin știută a primului mileniu creștin de la est de Carpați. Chiar dacă avem în fața ochilor texte mai vechi sau mai noi, reluarea unor teme de discuție este mai mult decât binevenită, întrucât se pliază uimitor pe necesitatea reconstruirii și redefinirii identităților etnoculturale. Dar dincolo de aceste considerente, nutrim speranța că demersul început de Ioan Mitrea va fi continuat cu aceeași tenacitate, pasiune și perseverență de către reprezentanții noii generații de specialiști

Liliana Trofin